

AKŞEHİR'DE NASREDDİN HOCAMIZIN TÜRRESİNİ ZİYARET VE MEZARLIKTAKİ KIYMETLİ MEZARTAŞLARI

On aylık seyahatim esnasında yolum Akşehir'e de düşmüştü. Orası da ilk defa gittiğim bir şehirdi. Özellikle isimleri Akşehir'le birlikte anılan Nasreddin Hoca'mızın Türbesini ziyaret etmeyi ve büyük yazarlarımızdan Tarık Buğra'mızın izini sürmeyi de çok istiyordum. Zannediyorum

orada bulunduğum ilk gecenin sabahında herhangi bir bilgim olmadan Öğretmenevi'nden çıkıp yürümeye başladım. Bira ilerleyince karşıma bir mezarlık çıktı. Kapısından içeriye girdim. Mezarlık içindeki sokakların isimlerinin yazılı olduğu tabelardan oranın Nasreddin Hoca Mezarlığı olduğunu öğrendim.

Mezarlıkta mezartaşlarına bakıp ebedî âleme göçenlerle ilgili yazılanları okuyarak, onlar için dualar ederek ve yer yer de fotoğraflar çekerek yürümeye devam ettim. Bir saat kadar sonra bir meydancıkta karşıma çıkan Türbenin de rahmetli Hocamızın Türbesi olduğunu anlamakta gecikmedim. Doğrusu ben Türbenin orada olduğunu da bilmiyordum. Böylece Nasreddin Hocamızı ve mezarının etrafında medfun bulunan aile yakınlarını da ziyaret etmek nasip oldu. Daha sonra mezarlıkta gelişigüzel dolaşmaya devam ettikçe yer yer sağda solda bazıları sağlam bazıları da kırılmış vaziyette bir çok tarihî mezartaşını görünce hem çok heyecanlandım hem de çok üzüldüm. Demek ki başta İstanbul olmak üzere memleketimizin her köşesindeki adeta katliam misâli büyük tahribattan Akşe-

hir de nasibini almıştı ne yazık ki!!! Onları da fotoğraflamaya çalıştım.

Ve o taşlar hakkında yetkili birini bulup bilgi almayı düşünürken Mezarlığın ana giriş kapısına geldiğimde asıl büyük sürprizin beni orada beklemekte olduğunu gördüm. Zira Konya Büyükşehir Belediyesi Mezarlıklar Müdürlüğü, Nasreddin Hoca Mezarlığında çok ciddi bir çalışma yaparak zaman içinde yeni de-

Muhsin KARABAY

finler yapılırken toprağa gömülmüş çok ama çok kıymetli Akşehir'in her türlü tarihini aydınlatacak mezar taşlarını gömülü oldukları yerlerden çıkararak onları giriş kapısının sol tarafında bir sergileme alanı oluşturup sergilemişti. Hepsi birbirinden değerli olan bu taşlar beni çok ama çok şaşırttı. Sadece o taşlar bile Akşehir'in tarihi, sosyal ve kültürel hayatına ışık tutuyor-

du. Her biri hünerli, mübarek ustalarının ellerinden çıkmış bu birbirinden değerli mezar taşları Akşehir'in, zamanında ne kadar önemli bir şehir olduğunu ve orada ne kadar kıymetli şahsiyetlerin yaşadığını lisan-ı hâl ile anlatıyordu. Bunlar mutlaka ama mutlaka görülmesi gereken ecdat yadigârları idi. Sağ olsun oradaki bir Mezarlık memurunun verdiği telefon numarasıyla sergilenen Mezar taşlarıyla ilgili çalışma yapan, Konya'dan sanat tarihçisi Hanım ile görüştüm. Ondan çok değerli bilgiler aldım. Ayrıca o Mezar taşları ve sergileme alanı ile ilgili internette bulunan değerli bir makaleyi de okuyunca kafamda beliren yüzlerce sorunun da cevaplarını öğrenme imkânı bulmuştum.

Söz konusu makaleden; Eşrefoğulları, Hamitoğulları, Karamanoğulları, Selçuklular ve Osmanlı idaresinde kalan Tarihî ve kültürel bakımdan önemli bir yerleşim merkezi olan Akşehir'in tarihe de tanıklık eden ve

niyorduk. Makalede; kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi Mezarlıklar Müdürlüğü tarafından mezarlık içinde oluşturulan 300 m²'lik sergi alanındaki 13.ve 20. yy arasına tarihlendirilen Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemi mezartaşlarının üzerlerindeki hatlardan, işleme ve süslemelerden taşların şekil ve tarihî hususiyetlerine varıncaya kadar detaylı bilgilerin verildiği bu 250'ye yakın kıymetli mezartaşımızın buldukları toprakların altlarından çıkarılıp, gerekli bakım, onarım ve restorasyon çalışmalarının yapılması da fotoğraflarla anlatılmaktaydı.

Taş Eserler Müzesi'ndeki Ak Taşlar (Taş Medrese)

Türk hüs-n-i hat sanatının, taş işçiliğinin en güzel örneklerinin görülebileceği Nasreddin Hoca Mezarlığı'nın, şehrin en eski ve büyük mezarlığı olduğunu öğre-

Seyahatim esnasında üç beş saatlik uykular dışında adeta yirmi dört saat hareket hâlinde olduğumdan gezdiğim yerler hakkında internet üzerinden

veya kitaplar yardımıyla da olsa bilgiler edinmeye fırsat bulamadığımdan neredeyse hiç planlı olamadım. Zira gezdiğim şehirlerde bir ikisi hâriç daha önce hiç bulunmadığımdan benim için her şey bilinmezlikler içinde tam bir keşif turuydu. Dolayısıyla gezdiğim yerlerde sağda solda elime geçen harita ve broşürleri bile kullanmadan kaybolmaları tercih ediyor; sonra da hiç umulmadık, beklenmedik sokak ve caddelerde buluyordum kendimi... Akşehir'de de öyle yaptım... Zaten şehir büyük olmadığından benim gibi yürüdükçe sıhhat bulan; seyahate başladığım zamanki bacaklarım, dizlerim, ayak bileklerim ve topuklarımdaki şiddetli ağrıları da çoktan geride bırakmış bir seyyah için hemen hemen her yer bir yürüme mesafesindeydi.

Her geçen gün şehrin bir başka sokağını, caddesini, camisini, türbesini, müzesini, evini, tarihî, kültürel ve turistik mekânını keşfediyordum. Gittiğim

yerlerde yeterince kaldığım için de hiç acele etmeden gönlümce, âdeta şehrin hücrelerine kadar nüfuz ederek gezip dolaşılıyor, yüzlerce fotoğraf ve video çekerek de oraları belgeselleştiriyordum.

Nasreddin Hoca Mezarlığı'ndaki ak taşları iyice inceledikten, her birini tek tek fotoğraflayıp onların da videolarını çektikten sonra ak taşlarımızın bulunduğu ikinci mekânımız; Taş Eserler Müzesi olarak değerlendirilen Taş Medrese'yi de keşfetmen pek uzun sürmedi.

Edinebildiğimiz bilgilere göre; Taç kapısı üzerindeki kitabeden, 648 Hicri, 1250 yılında Selçuklu baş veziri Sahip Ata Hüseyin oğlu Fahrettin Ali tarafından medrese, mescid, türbe, imaret, hankah, ve çeşmeden oluşan büyük bir külliye şeklinde inşa edilmesine rağmen günümüze ancak medrese, mescid ve türbesi gelebilmiştir.

Akşehir'deki ilk müze binası olarak kullanılan Taş Medrese, 16.07.1986 tarihine kadar, Neolitik dönemden itibaren kesintisiz bir kronoloji ile Osmanlı dönemi sonuna kadar gelen eserlerin sergilendiği Arkeoloji Müzesi olarak kullanılmıştır. Daha sonra Medresedeki, hacim ve boyut bakımından büyük taş eserler hariç, Arkeolojik ve Etnografik Eser depolarındaki, 2007 yılında açılan Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesine taşınmıştır. Müzede, tarihî bir bütünlük içinde, Akşehir ve çevresinden toplanan Türk-İslâm dönemine ait çok kıymetli mezartaşları, sandukalar, kitabeler ve taş eserler sergilenmektedir. Medresenin

dışında üstü kapalı geniş alandaki bu tapu sanatlarımızın her türlü hava şartlarına karşı muhafaza altında bulunmaları da beni ayrıca mutlu eden bir husus oldu. Müzede her biri birbirinden değerli mezarlık kültürümüzün olduğu kadar sosyal, edebî ve siyasî hayatımızın da birer belgesi olan bu ak taşlarımızın yanı sıra; medrese hayatı, eğitimi ve taş işçiliğinin mankenlerle canlandırılmalarının yapıldığı teşhir odaları da bulunmaktadır.

Yukarıda bahsettiğim, Ulu Cami'nin karşısında yer alan Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nin dışarıdan bir kısmı görülebilen ziyarete kapalı bahçesindeki taş eserlerin gerekli tasnif ve çalışmaları henüz yapılmadığından onları yakından görmem mümkün olmadı maalesef.

Akşehir'imizi, bu, ak taşlarımızı da artık gururla bağrında taşıyan memleketimizin şirin köşesini siz kıymetli okuyucularımıza bilgi ve fotoğraflarla tanıtmaya devam edeceğiz elbette. Cami, türbe, müze ve diğer mimarî eserleriyle şehrin kimliğini oluşturan unsurlarıyla Akşehir'imizi anlatmaya bir başka yazımızda devam etmek üzere şimdilik sizlere veda ediyoruz.

OSMANLI ARŞİV BELGELERİ İŞİĞİNDA İSTİMALET POLİTİKASI: MÜELLEFETÜ'L-KULÛB UYGULAMASI İLE İRTİBATI, TATBİK VE VAZİFESİ

Öz

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren uyguladığı istimalet politikası, yalnızca idarî ve siyasî bir tercih değil; İslam siyaset geleneğinin köklü bir devamı olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda istimalet, Peygamber Efendimiz'in (A.S.M) kalpleri İslam'a ısındırmak amacıyla uyguladığı müellefetü'l-kulûb siyasetiyle doğrudan irtibatlıdır. Bu çalışma, Osmanlı arşiv belgeleri ve özellikle Mühimme Defterleri ışığında istimalet politikasını analiz etmekte; söz konusu politikanın hem teorik kökenlerini hem de uygulama biçimlerini ortaya koymaktadır. Ayrıca "tesliyet" kavramı da bu çerçevede değerlendirilerek istimaletin tamamlayıcı boyutu incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstimalet, Müellefetü'l-kulûb, Osmanlı İdaresi, Mühimme Defterleri, Tesliyet

Abstract

The policy of istimalet in the Ottoman Empire should be understood not only as an administrative strategy but also as a continuation of Islamic politi-

cal tradition. In this context, istimalet is closely related to the Prophet Muhammad's practice of *muallafat al-qulub*, which aimed to win the hearts of individuals and communities. This study examines the Ottoman policy of istimalet based on archival documents, particularly the Mühimme Registers, and analyzes its theoretical roots and practical applications. The concept of tesliyet is also evaluated as a complementary element of this policy.

Keywords: Istimalet, Muallafat al-Qulub, Ottoman Administration, Mühimme Registers, Tesliyet

1. Giriş

Osmanlı idarî anlayışında istimalet, fethedilen veya itaat altına alınmak istenen toplulukların gönlünü kazanmayı hedefleyen bir siyaset tarzıdır. Bu politika, yalnızca pragmatik bir idare aracı olmayıp, İslam siyaset düşüncesinin erken dönemlerinden itibaren şekillenen bir geleneğin devamı mahiyetindedir.

Bu çerçevede istimalet politikasının kökeni, Peygamber Efendimizin (A.S.M) uyguladığı

müellefetü'l-kulûb siyasetinde aranmalıdır. Bu uygulama, İslam'a yeni giren veya girmesi muhtemel olan kimselerin kalplerini kazanmayı ve toplumsal bütünlüğü sağlamayı hedefleyen bir strateji olarak öne çıkmaktadır.

2. Kavramsal Arka Plan: Müellefetü'l-Kulûb Geleneği

Müellefetü'l-kulûb, Kur'an-ı Kerim'de zekâtın sarf yerleri arasında zikredilmiş (Tevbe, 60) ve İslam toplumunun teşekkül sürecinde önemli bir rol oynamıştır.

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (S.A.V), bu uygulama ile kabile reislerini, yeni Müslüman olanları ve İslam'a meyilli grupları destekleyerek siyasî istikrarı temin etmiş ve toplumsal bütünleşmeyi sağlamıştır.

Bu bağlamda müellefetü'l-kulûb siyasetinin temel unsurları şunlardır:

Kalpleri kazanma ve muhalefeti azaltma

Toplumsal bütünlüğü tesis etme

Siyasî sadakati güçlendirme

İntibakı ve geçiş süreçlerini kolaylaştırma

Bu yönüyle müellefetü'l-kulûb, dinî olduğu kadar siyasî ve sosyal bir strateji niteliği taşımaktadır.

3. İstimalet ile Müellefetü'l-Kulûb Arasındaki Süreklilik

Osmanlı istimalet politikası, müellefetü'l-kulûb uygulamasının tarihsel bir devamı olarak değerlendirilebilir. Her iki uygulama arasında dikkat çeken temel benzerlikler şunlardır:

Gönül kazanma esasına dayanması

Maddî teşvik ve ihsanların kullanılması

Can ve mal güvenliğinin teminat altına alınması

Yerel güçlerin merkeze bağlanmasının hedeflenmesi

Bu yönüyle istimalet, İslam siyaset düşüncesinin Osmanlı idarî pratiğinde kurumsallaşmış bir tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır.

4. Osmanlı İstimalet Politikasının Tatbik Sahaları

4.1. Fethedilen ve Sınır Bölgelerinde İstimalet

Osmanlı idarî sisteminde istimalet, özellikle yeni fethedilen bölgelerde halkın devlete intibakını sağlamak amacıyla uygulanmıştır. Bu uygulamanın binlerce örneği vardır. Örneğin: Kıbrıs'ın fethi sonrasında gönderilen hükümlerde, halka can ve mal güvenliği teminatı verilmiş ve Osmanlı idaresine ısındırılmaları hedeflenmiştir.¹

Aynı şekilde sınır bölgelerinde yaşayan topluluklara Osmanlı'dan zarar gelmeyeceğine dair güvence verilerek sadakatlerinin korunması amaçlanmıştır.²

4.2. İsyanların Kontrolünde İstimalet

Osmanlı merkezi yönetimi, isyan eden gruplara karşı doğrudan askerî müdahale yerine öncelikle istimalet siyasetini uygulamıştır.

Ohri örneğinde isyancı köy halkına önce itaat çağrısı yapılmış, direniş devam ederse yalnızca baş müfsidlerin cezalandırılması istenmiştir.³

Mizistre'de ise isyan eden halk istimalet yoluyla yeniden iskân edilmiştir.⁴

4.3. Yerel Güçlerle Müna-sebetlerde İstimalet

İstimalet politikası, yerel beyler ve aşiretler üzerinde etkili bir diplomasi aracı olarak kullanılmıştır. İran sınırındaki Kürd beylerine istimalet verilerek Osmanlı seferlerine iştirakleri sağlanmıştır.⁵

Ayrıca devlete bağlılık gösteren yerel yöneticilere dirlik ve idarî mevkiler verilerek siyasî sadakat pekiştirilmiştir.²

4.4. Perakende Reayanın İadesi

Savaş ve karışıklıklar sebebiyle yerini terk eden reayanın geri getirilmesi, Osmanlı ekonomik düzeni açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çerçevede Güğercinlik ve Kıbrıs örneklerinde, kaçan reayanın istimalet yoluyla geri getirilmesi ve haksız vergilerden korunması emredilmiştir.⁶

5. Mühimme Defterleri Işığında İstimalet Tatbikatı

İstimalet politikasının en sistemli şekilde izlenebildiği kaynaklar Mühimme Defterleri'dir.

Bu defterlerde yer alan kayıtlar, istimaletin bilinçli ve süreklilik arz eden bir devlet politikası olduğunu göstermektedir.

Kıbrıs'ta istimalet faaliyeti bulunan görevlilere tımar verilmesi⁷

İçel Beyi'ne halkı istimalet ile idare etme emri verilmesi⁸

Midilli Beyi'ne gönüllüleri istimaletle teşvik etme talimatı⁹

Erdel beylerine yönelik istimalet ve siyasî ikazlar¹⁰

Tatar Hanı'na istimalet ve tesliyet uygulanması emri¹¹

Boğdan boyarlarına yönelik istimalet siyaseti¹²

İran beylerine istimalet mektupları gönderilmesi¹³

Bosna'da reayaya istimaletle muamele edilmesi¹⁴

6. İstimalet Mektuplarının Muhtevâsı

Arşiv belgelerine göre istimalet mektupları belirli bir muhtevaya sahiptir:

6.1. Emân ve Güvenlik Teminatı

Halka can ve mal güvenliği sağlanacağı ilan edilir.¹

6.2. Vergi Kolaylıkları

Ağır vergilerin kaldırılması veya hafifletilmesi öngörülür.¹⁵

6.3. Mülkiyet ve İmtiyazlar

Yerel yöneticilere mülkiyet ve idarî statü vaat edilir.¹⁶

6.4. İskân ve Geri Dönüş Garantisi

Göç eden reayanın eski yerlerine yerleştirileceği belirtilir.¹⁷

6.5. Siyasî Nasihat

Sadakat ve birlik vurgusu yapılır.¹⁸

7. Tesliyet Kavramı ve Vazifesi

Tesliyet, istimalet politikasının tamamlayıcı bir unsuru olarak, özellikle firar etmiş reayanın geri dönüşünü sağlamak amacıyla uygulanmıştır.

Bu kapsamda:

Geri dönen halka zarar verilmeyeceği garanti edilmiş,¹⁷

Can ve mal güvenliği temin edilmiş,¹

Kadim yerlerine iskân edilmeleri sağlanmıştır.¹⁷

Tesliyet, devletin güven tesisine yönelik psikolojik ve sosyal boyutunu temsil etmektedir.

8. Sonuç

İstimalet politikası, Osmanlı idarî sisteminin en mühim unsurlarından biri olup, fetihlerin kalıcı hâle gelmesini sağlayan temel araçlardan biridir.

Bu politika sayesinde:

Toplumsal düzen muhafaza edilmiş,

İktisadî süreklilik sağlanmış,

Yerel unsurlarla dengeli bir ilişki tesis edilmiştir.

İstimalet ve tesliyet birlikte değerlendirildiğinde, Osmanlı'nın yalnızca askerî güçle değil, aynı zamanda gönül kazanma ve rıza üretimi yoluyla hâkimiyet kurduğu açıkça görülmektedir.

Dipnotlar

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 9/78.

BOA, YB.04. 6/40.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 10/295.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 12/1126.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 32/239.

BOA, AE.SMST.II. 101/10981.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 8/845.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 9/78.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 14/20.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 14/35.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 14/120.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 16/465.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 32/138.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 46/511.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 14/164.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 32/138.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 133/131.

BOA, A. {DVNSMHHM.d. 134/1178.

ÇAYBAŞI'NDAN BİR 39'LÜ DAHA GÖÇTÜ: VELİ NURULLAHOĞLU

Ben bir Çaybaşılı'yım, hani yazlarını Çaybaşı'nın dördüncü caddesi olan Abdürreşit'in üzerindeki bağ evinde geçiren Âşık Mehmet Yakıcı'nın (1879-25 Ocak 1950) bir şiirinde âdeti mahallemizin marşı hâline getirdiği dörtlüğünde dile getirdiği Çaybaşılı'yım:

*Çaybaşı'nın uşakları,
Belindedir kuşakları,
Şaka maka dinlemez
Çeker kanlı bıçakları.*

Bu şiirin ne anlama geldiğini kavrayabilmek için 70-75 yıl ötesine gidip o dönemin havasını solumanız gerekecektir. Belli gecelerdeki fener alayları, komşu mahallelerden gelebilecek baskınlara karşı yol ağızlarına nöbetçi dikmek, vb. bunları bilmeden veya hatırlamadan bu dörtlüğü yorumlayamazsınız.

***

Hakkında bu küçük yazıyı kaleme aldığım Veli Nurullahoğlu ile en son nerede görüşüp konuştuk, hatırlamıyorum. Ancak görüşmelerimizin olabileceği pek çok ortam vardı. Onlardan bazılarını hatıra ve tahmin ikilisinin desteğiyle aşağıya almaya çalışacağım.

Mahallemizin adı Fahrünnisa idi. 'idi' diyorum, çünkü

birkaç yıl önce bu adı tarihin derinlerine havale ediverdiler. Bir bölümünü Ulurmak Mahallesi'ne katarken kalanına da iki üç mahalleyi içine alacak şekilde Çaybaşı Mahallesi deyiverdiler. Ancak bütün bu gelişmeler olurken bizim ortaya koyduğumuz, bilgiye, görgüye, yaşanmışlıklara, hatıralara bağlı üç kitabımızı Çaybaşı'mızı tarihteki yerine oturtuverdi. İşte o üç kitabımız:

1. Çaybaşı Yazıları, Konya 2000, 2002, 176 s.+ fotoğraflar: s. 178-208.

2. Fahrünnisa Mahallesi Çaybaşı Caddesi, Konya 2015, 192 s.+ fotoğraflar: s. 193-342.

3. Ben de Çocuktum, Konya 2019, 175 s.+ fotoğraflar: s. 176-199.

Ancak mahallemizle ilgili pek çok bölümü de içine alan, babamızı tanıtan başka bir kitabımızı da hatırlatmak isteriz:

4. Konyalı Hattat Mehmet Sakaoğlu, Konya 2011, 110 s.+ fotoğraflar: s. 111-148.

Mahallemiz, uzunca bir caddenin kollarından oluşan dört caddeyi içine almaktadır: Çaybaşı Caddesi, Baruthane Caddesi, Maraş Caddesi ve Abdürreşit Caddesi.

Çaybaşı adı, cadde boyunca uzanan bir çayımızın olmasından kaynaklanmaktadır.

Veli Nurullohoğlu

Baruthane adı, caddenin Hacıfettah Mezarlığı'na doğru uzanıp bir zamanlar pek meşhur olan bir fırına kadar gitmesiyle ilgilidir. Bu son noktada bir zamanlar barut imali yapıldığı için bu ad verilmişti. Konyalıların burası içir ağız özelliğine bağlı olarak Bartane dediklerini de hatırlatalım. Ancak o yer daha sonra sebze ve meyvelerin satıldığı bir hal havasına bürünmüştü. Maraş adı ise, bildiğimiz kadarıyla Maraş'ın düşman işgalinden kurtuluşunun şerefine verilmişti. Abdürreşit'e gelince... Kardeşimiz Ahmet Kuş, bir kitabında bu ad için oldukça doyurucu bilgiler vermiştir. Ad ile ilgili bilgiler için bu kaynağa bakılabilir Ahmet Kuş, Meram'daki Yer Adları Dünden Bugüne, Konya 2017, 125 s. Meram Belediyesi yayını. İlgili sayfalar: 14-15. Oradan aldığımız şu bilgi de caddemizin son noktasına kadar işaret etmektedir: Çaybaşı'ndan başlayıp güneye doğru devam eden Abdürreşit Caddesi; Yaylapınar, Zambaklı ve Kaş caddelerinin kesiştiği kavşakta sona ermektedir.

Bizim iki katlı, komşularımızınkine göre daha büyük ve

genişçe olan evimizle Nurullohoğluların tam anlamıyla bir konak havasında olan evleri Çaybaşı Caddesi üzerinde idi. Bu ana caddenin bir tek dört yol ağızı vardır. Bu bölümlemeye göre Nurullohoğlular Aksinne tarafında, biz ise Ulurmak tarafında kalıyorduk.

Mahallemizde belli yaş gruplarındaki gençlerin bir araya gelip sohbet edip oyun oynayacağı değişik yerler vardı. Bunların başında dört yol ağızındaki çeşmenin etrafı gelirdi. Kış aylarında ise bu alan biraz daha aşağılara kaydırılır, Maraş Caddesi ile Abdürreşit Caddesi'nin kavşağına taşınırdı. Özellikle soğuk kış aylarında pazar günleri burası oldukça kalabalıklaşırdı. Abdürreşit Caddesi'nin yolunun ilk bölümü âdeta iki kanatlı idi: Arnavut kaldırımını döşeli olanı kış aylarında, bu yolun biraz aşağısında uzanan tozlu topraklı bölüm ise yaz aylarında kullanılırdı. Çünkü burası kış aylarında yağmur sularıyla dolar, at arabası trafiğine kapanırdı. Üstelik acı soğuklarda da öyle bir donardı ki üzerinde çeşit çeşit oyunlar sergilenirdi.

Bu ortamlar mahallenin bütün çocuklarının gelip buluş-

Ahmet Nurulloğlu

tuğu yerlerdi. İnaniyorum ki Veli ile de, Ali Haydar ve İbrahim ile de buralarda buluşmuş, oyun oynamışlığımız olmalı. Aşık oynamak, karamela şekerlerindeki meslekleri tanıtan küçük ve renkli kâğıtlarla oynamak vaz geçilmez eğlencelerimizdi. Her Çaybaşılı çocuk mutlaka buralarda birkaç pazar kuşluğu geçirmiştir. Bu kuşağı sınamak için şu birkaç kelime ile sorguya çekmemiz gerekecektir görüşümdüm: İldi aldı, enek, aç sayılar toplamına, apu gale mumdirek, vb.

Mahallemizin bir özelliği de, Veli ile yakınlaşmamızın engelleri arasında sayılmalıdır. Mahallemizde okul olmadığı için; 1946, 1950 ve 1954 seçimlerinin oy kullanma işlemleri babamın imamlığını üstlendiği Fahrünnisa Mescidi'nde yapılırdı. Bunun sonucu olarak mahallemizin çocukları âdeti üç ilkokula paylaştırılmıştı: Sağımızda

oturan muhtarın kızı ve oğlu benimle birlikte Hâkimiyeti Milliye İlkokulu'na giderdik. Ama iki kapı ilderdeki halanın oğulları Veli'nin de okuduğu Necatibey İlkokulu'na gidiyorlardı. Kapılarımızın karşı karşıya olduğu Türkmenlerin oğulları ise Ulurmak İlkokulu'nun yolunu tutuyorlardı.

Üst eğitim yıllarımızda Veli Karma Ortaokulu'na giderken ben Konya Lisesi'nin orta kısmında kaydolmuşum. Üstelik ben bu okula giderken Veli'lerin evinin önünden geçip giderdim.

Veli'nin babası Ahmet Amca kereste tüccarı idi. Ağabeyimin işi gereği her yıl belirli orada kereste alır, özel ölçülere göre hızarda dilimletir, evimizin arkasındaki bahçemize attırırđık. Bu kereste alışveriş işi genelde iki komşu esnafla yapılırdı ki ikisini de adı Ahmet idi: Ahmet Ağal (sonradan Nurulloğlu) ve amcamın bacanağı Hocacıhanlı Ahmet Tunç. İnaniyorum ki bu işler yapılırken ben hep oralardaydım da Veli nerelerdedi? Muhakkak ki görüşüp konuşmuşluğumuz vardı da hafızalarımız bize yardımcı oluyordu.

Yeri gelmişken bir eğlencemizi de anlatmak isterim. Velilerin evinin karşıdaki sokağın içinde, o yıllardaki adıyla 14 Mayıs İlkokulu vardı. O sokağın adı Okul Sokağı idi. Evlerinin hemen yanındaki sokağı adı ise Vefa Sokağı idi. Önceleri caddeimizin devamında meskûn alan pek az idi. Kış aylarında akan çayımızın sularıyla beslenen pek çok çalı iğdesi, az da olsa söğüt ağaçları vardı. İşte buralar bizim

kış aylarında serçe avına çıktığımız avlak alanları idi. Hepimizin elinde birer sapan, ceplerimizde ise yeterince minik taşlarımız vardı. Bu taşları ise genelde sapanımızın bir ucuyla kerpiç duvarlardan sökerek biriktirdik.

Avcıların en meşhur özelliği her iki anlamıyla da atıcılıkları idi. Bu özelliklerden biri de biz çaylak avcılara da geçmişti. Nedense iğde dallarındaki nemden ötürü yumuşayan iğdeleri gagalayan serçelere attığımız her taş onların kanatlarına değdi de bir türlü vücutlarına isabet etmezdi. Biz böyle usta (!) avcılardık.

Bu av işleri Velilerin evlerinin önünden itibaren başladığı için onun da bizlere katılıp sapan taşlarıyla serçe avına çıktığını tahmin ediyorum. Çünkü bu serçe avının zamanı sınırlıdır, onun için 'Haftaya gidelim' bahaneleri genelde boşa çıkacaktır.

Dikkat edilirse Veli ile olan ortaklıklarımızı hep tahmin üzerine kuruyorum, çünkü seksen yılın tozlarını silkelemek sanıldığı kadar kolay olamayacaktır.

Gelelim yazımızın başlığındaki 39'lulara... Hatırladığım ilk muhtarımız komşumuz Salih Mıhçı Amcamızdı. 1950'den sonra ise arka bahçeden komşumuz olan Hasan Ambarlı Amca idi. 1973'ten sonra ise muhtarlık Tıptıp'ın Memedâ'nın oğlu Mustafa Mısırlı'ya geçiyordu. Ondaki bazı belgelerden yola çıkarak şimdilik mahallemizde 1939 yılında doğan beş çocuğu belirleyebildik. Bunlar bizim öğürlerimiz, yaşitlarımız idi. İşte onlar: Veli Nurulloğlu (04

Ağustos 1939). Saracıkılıların İsmail Sesigür Amca ile eşi İminapla'nın (Emine Hanım) üç oğlundan sonra dünyaya gelen kızları Hacer... Duvar bir komşumuz muhtar Salih Mıhçı Amca ile Elmas Teyze'mizin ilk çocuğu Ayten Mıhçı... Sırada biz varız. Mehmet ve Zeliha Sakaoğlu'nun üçüncü ve son çocukları Saim Sakaoğlu (resmî tarih 20 Mart 1939, özel belirleme 28 Şubat 1939).

Toparlayalım. Bizim mahallemizin 39'luları: Hacer ve Ayten Hanımlar; Veli, Mustafa ve Saim Beyler. Mustafa, 01 Nisan 1939-04 Temmuz 2007;

Hacer'in ölümünü de işitmiştim ama tarih belirleyemedim. Ayten Hanım 28 Şubat 1939 doğumlu olup kaydı 27 Mart 1939'dur. Ve Veli'yi bir daha hatırlatalım: 04 Ağustos 1939 doğumlu olup kaydı 11 Ağustos 1939'dur.- 27 Mart 2026. Demek ki merhum Veli kardeşimiz doğum tarihlerimize göre ben den üç ay kadar küçük.

Usta gazeteci Uğur Özteke Memleket gazetesinde çalıştığı yıllarda bir dizi yazı yayımlar: Konya'nın meşhur ve meçhul yüzleri. Gazetenin 02 Mart 2008 tarihli nüshasında ise ele alınan kişi bizim Çaybaşılı Veli'mizdir. Sayın Özteke, şöyle bir başlık ile onu tanıtmaya başlamıştır: Konya'nın iş dünyasında, siyasetinde ve spor camiasında var oldu. Özellikle de siyah-beyazlı Konyaspor döneminin unutulmaz ismi.

Yazının bizi daha yakından ilgilendiren küçük bir bölümünü aynen alıyoruz:

Nurulloğlu'ların Konağı

“ŞİRKET KURULDU DİYE KONYA LİSESİ İKİNCİ SINIF ÖĞRENCİSİYKEN OKULU BIRAKTIM”

Karma ortaokulundan sonra Konya lisesine gittim.1955-1956 eğitim yılında ikinci sınıftaydım şirketi kurduğumuz için okulu bıraktım.”

Veli'nin okulu bıraktığı yılda ben de aynı okulda, Konya Lisesi'nde öğrenci idim. Okula aynı yollardan gelip gidiyorduk. Ama... Evet ama nedense geliştiğimizde pek birlikte olduğumuzu hatırlamıyorum. Gerçi ben ve kapı komşum Hakkı sabahları okula giderken onların evinin önünden geçerdik ama dönüşlerimiz genelde çarşı üzerinden olurdu. Biz yine de onunla arada da görüştüğümüzü tahmin ediyoruz ve kesin hükme varamıyoruz.

İlerleyen yıllarda ağabeyi Ali Haydar ile Konya Lisesi'nin aynı sınıfında birlikte öğrenci olduk. Hatta zaman zaman on-

ların konağının üst katında akşamları ders çalıştığımız da oluyordu. Mutlaka o geliştiğilerde de en azından bir merhabalaşmamız olmuştur diye düşünüyorum. Bu konak, birkaç yıl önce galiba kentsel dönüşüm sebebiyle yıkılmış. Keşke koruma altına alınsaydı. O bina bir döneme, bir mahalleye şahitlik ediyordu.

Veli'yi hep Konya gazetelerinden takip ettim. Bizim evin vaz geçilmez olan Konya gazetelerinde onunla ilgili olarak çıkan haberleri keyifli okurduk. Onun hangi görevleri üstlendiği hangi başarılı işlere imzasını attığını sıralamayacağım. Sayın Özteke'nin yazını genel ağda bulup okuyunuz. Orda, bizim konu sınırimızın dışında kalan bambaşka bir VELİ NURULLAHOĞLU'nu tanıyacaksınız.

Ruhu şâd, mekânı cennet olsun. Geride kalan yakınlarına başsağlığı diliyorum.